

Planten in bossen: beheer en biodiversiteit

Arnout-Jan Rossenaar

Foto's: Heukels' CD-ROM

Opzet lezing

- Bos in Nederland
- Bosplanten
- Bostypen
- Ontwikkeling bos voedselarme grond
- Beheer en biodiversiteit (Edese bos)

Nederlandse flora

- 1536 verschillende soorten
- Ca. 100 beschermde soorten (FF-wet)
- 500 bedreigde soorten (Rode Lijst)
(waarvan 200 sterk bedreigd)
- Verdwenen in NL: 50 soorten
- Ook daarnaast nieuwe soorten
verschenen

Bossen in Nederland

- 360.000 ha in totaal (2005)
- Toename 90% tov 1833
- Grotendeels multifunctioneel bos
- 80.000 ha Natuurbos (accent natuur)
- Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschappen, Particuliere eigenaren
- Bosopp. neemt nog steeds toe

Soorten bos/ bosontwikkeling 1985-1997

- Naaldbos -25%
- Gemengd naald/loofbos + 20%
- Loofbos + 22%
- Meer oud bos (meer diverse leeftijd)
- Minder kapvlakten (geleidelijke dunning)
- Weinig grote bossen (eilanden)

Bosplanten

- **Ca 400 soorten bossoorten (320 srt bedreigde bossrt)**
- **Ook diverse beschermde soorten (FF-wet) orchideeën**
- **Bijzondere soorten in bos met name koudeminnende soorten (Zevenster, Linnaeusklokje, Dennenorchis, Klein wintergroen)**
- **Kalkbossrt (Vogelnestje, Vingerzegge etc.)**
- **Bossen op zandgrond: Blauwe bosbes, Dalkruid, Grote muur, Veelbl. Salomonszegel, Kamperfoelie**

Ontwikkeling bos op hogere gronden (Berken-eikenbos/ Beuken-eikenbos)

- Intensief door mensen gebruikt
- Bevoordeling eiken
- Flora onderzocht vanaf 1930
- Steeds minder lichtsoorten sinds 1930
- Strooiselophoping
- Toename beuk + exoten (vogelkers, krentenboompje) Nu: hulst + taxus

Bosbeheer en meer biodiversiteit

- Bosplanten vaak lichtplanten (niet in donker bos)
- Op plaatsen met dun goed verterend strooisel
- Graag langs randen, paden of op lichte plekken
- Veel bossoorten zoomsoorten (overgang)
- Maak lichte plekken in bos (selectief dunnnen of beter omtrekken bomen, wortelkluit!)

Ontwikkelingen bossen

- Verruiging bramen
- Adelaarsvaren (eenmaal gevestigd uitbreiding)
- Ontwikkeling struiklaag positief voor biodiversiteit (Hulst, Amerikaanse vogelkers)
- Meerdere leeftijdklassen bomen

Achteruitgaande bossoorten

Eenbloemig wintergroen

Zweedse kornoelje

Stofzaad

Klein wintergroen

Hertshooisoorten

Mannetjesorchis

Vliegenorchis

Vogelnestje

Peperboompje

**Oorzaken: verdroging,
verzuring,
vermesting en
bosbeheer**

Eigenschappen achteruitgaande bossoorten

- Verdroging, verzuring, vermesting, verruiging, beheer
- Soorten opgesloten in kleine gebieden, geen geschikte verbindingzones (EHS is voor beesten)
- Soorten die zich nu moeilijk verspreiden door cultuurlandschap
- Soorten die vaak kleine populaties hebben op bijzondere plaatsen
- Speciale aandacht nodig

Waar verliezen we soorten?

- Soorten niet op de kaart! Kartering bossoorten en communicatie over groeiplaatsen essentieel: inventarisatie

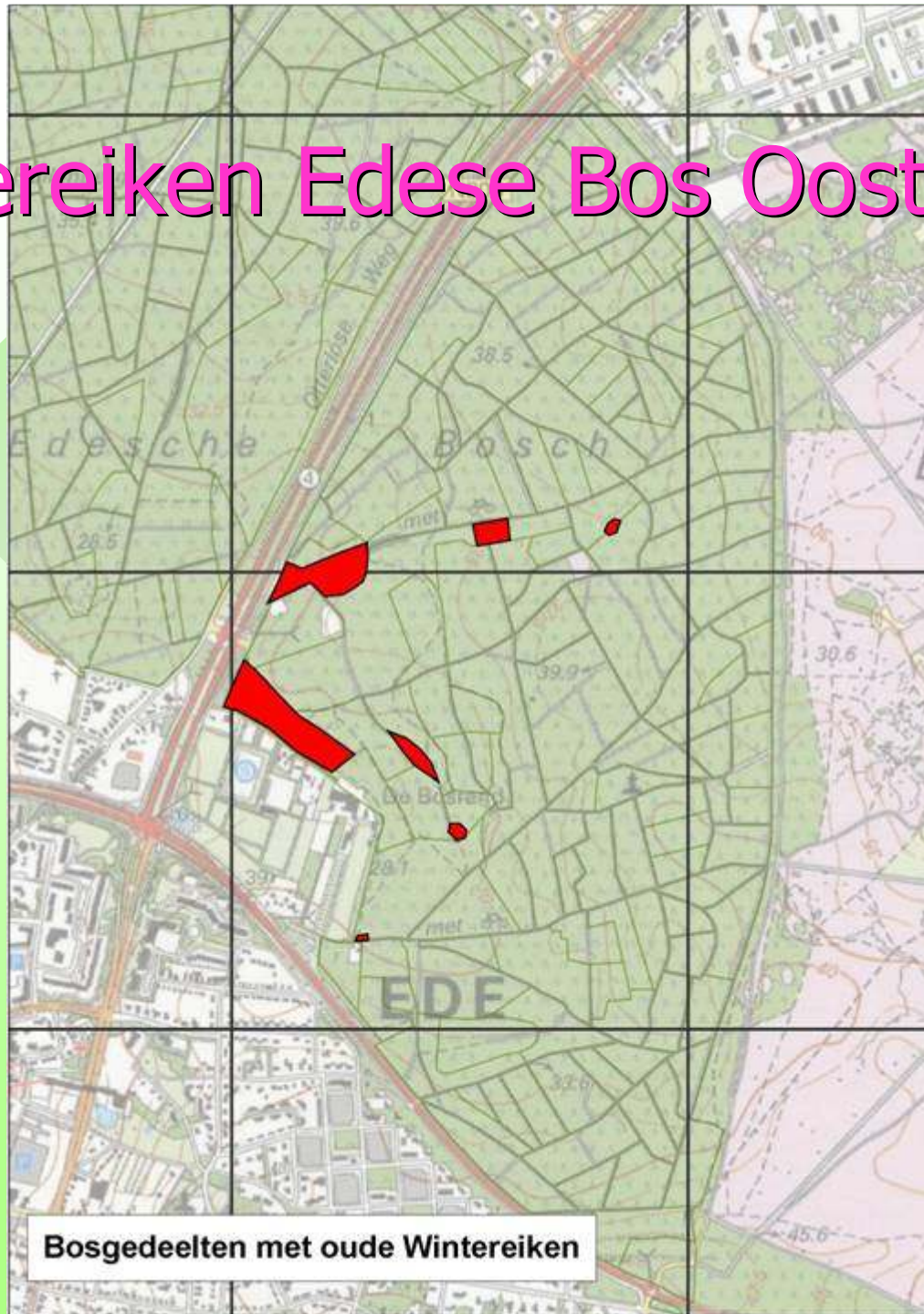

Onderzoek FLORON 2006 gemeente Ede bossen (R. Beringen)

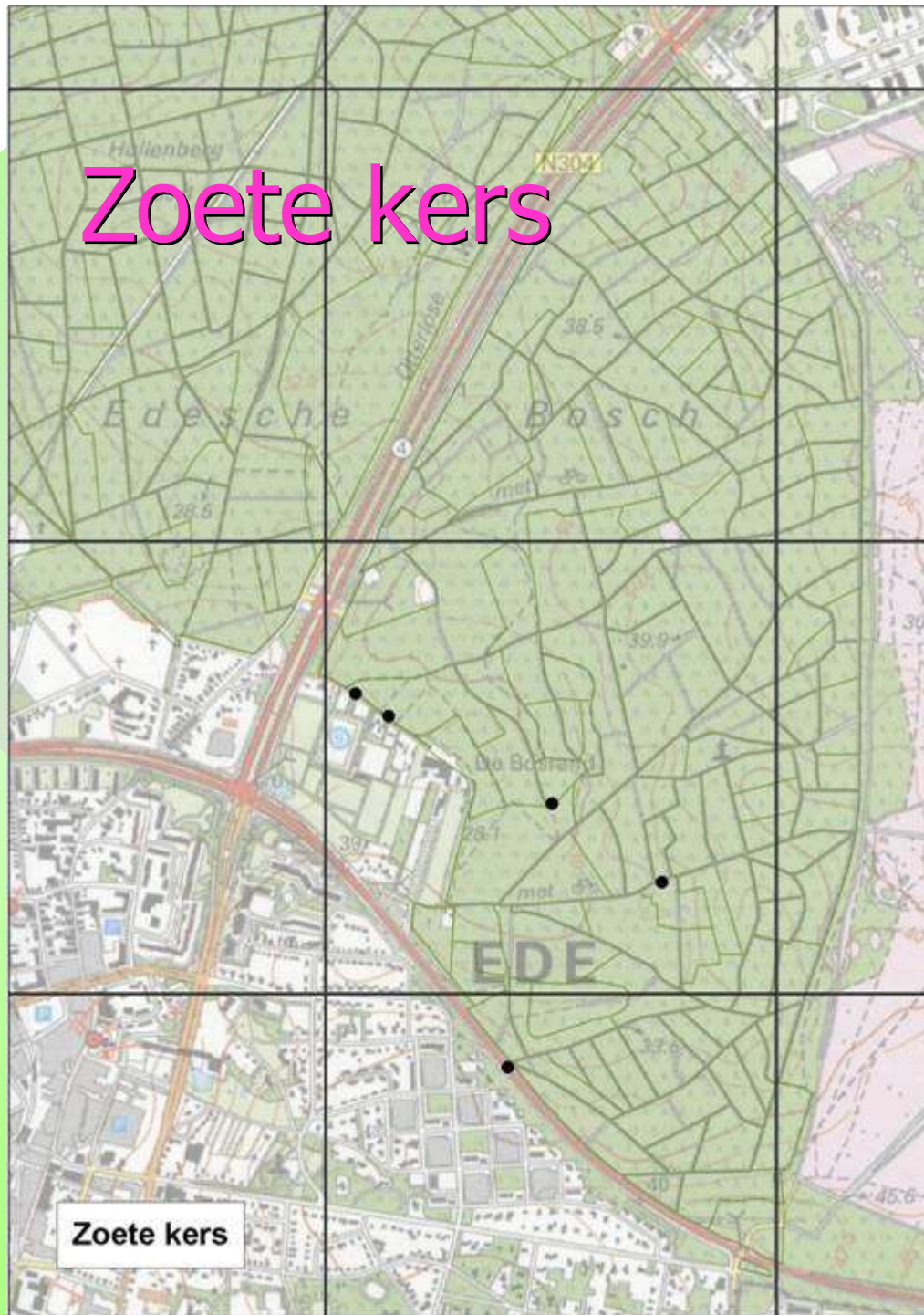
- Edese bos
- Deel bosreservaat
- Grotendeels oude bosgroeiplaats
- Verschil: zuiden dekzand, reliëfrijk, nutriëntenrijker, dichterbij Ede
- Noorden: arme fluvioglaciale zanden

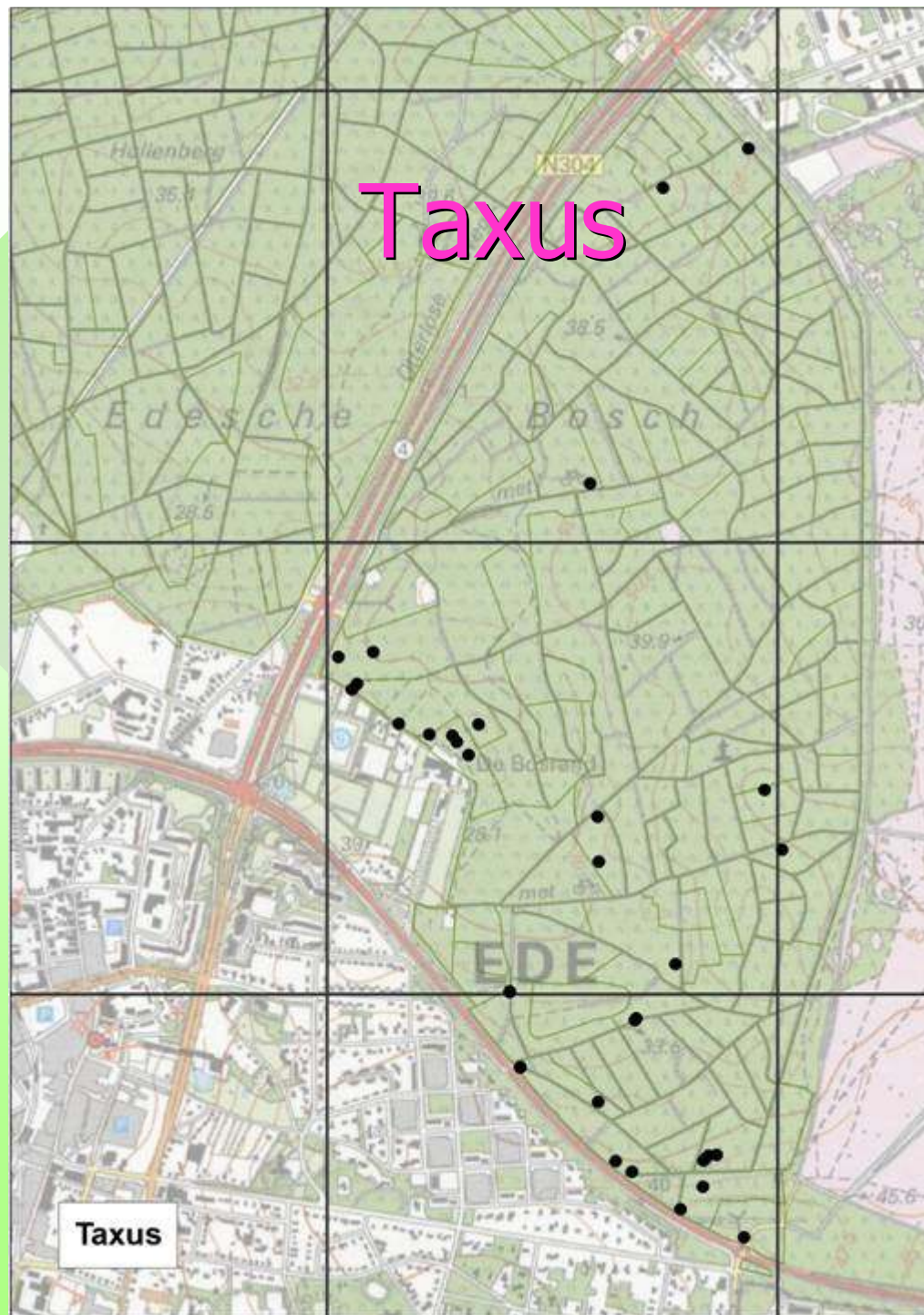
Wintereiken Edese Bos Oost 2006

Zoete kers

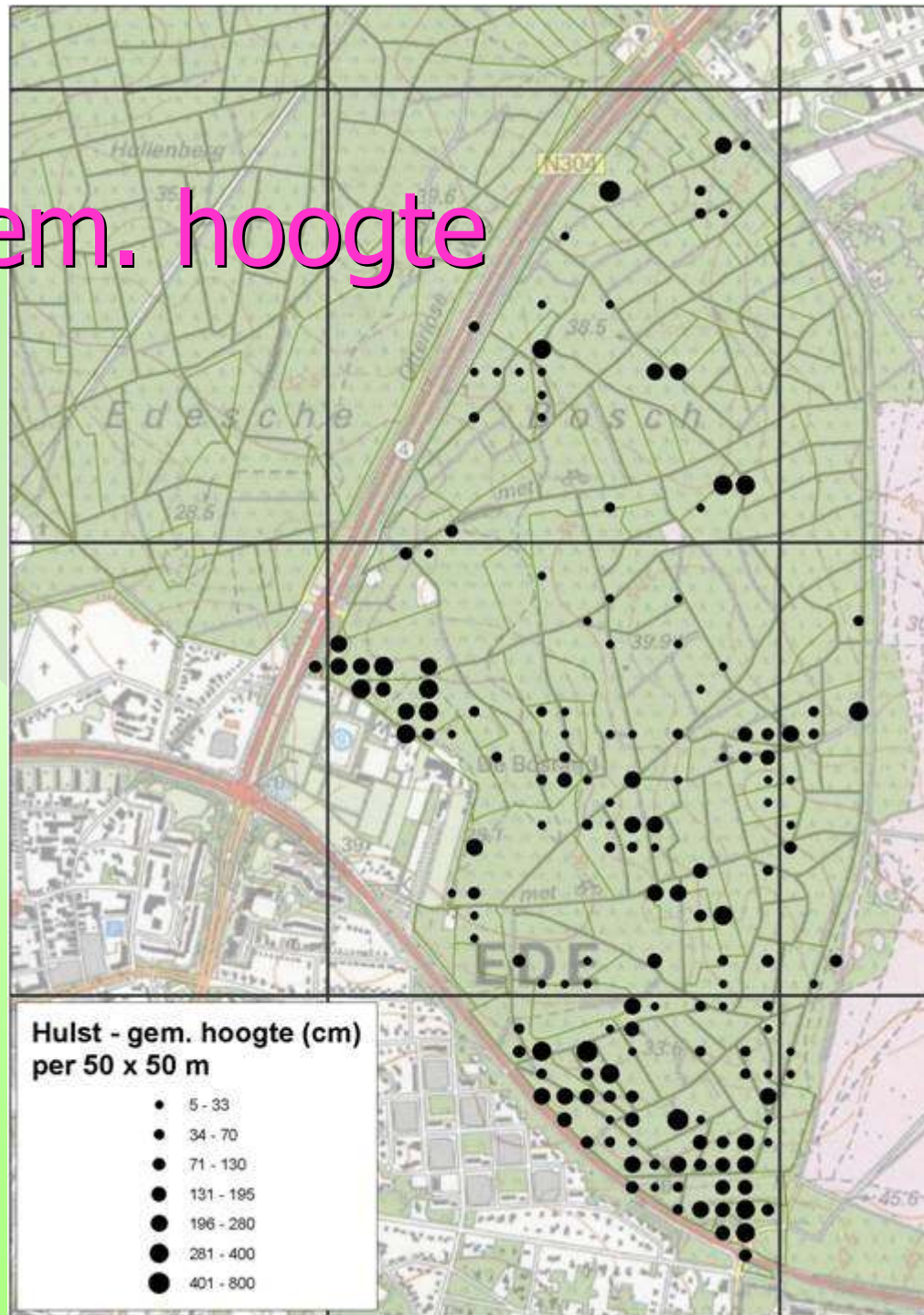

Taxus

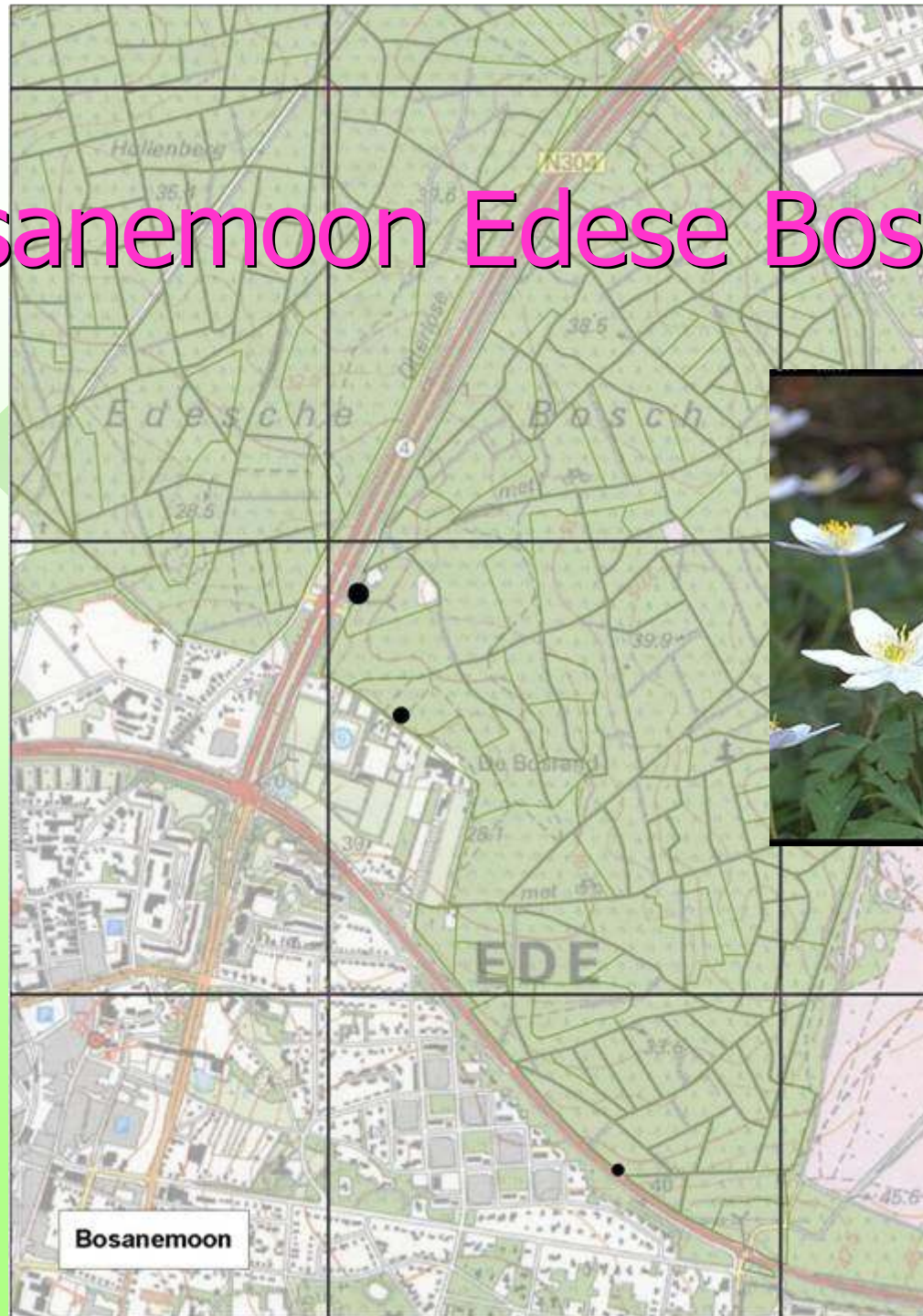

Hulst gem. hoogte

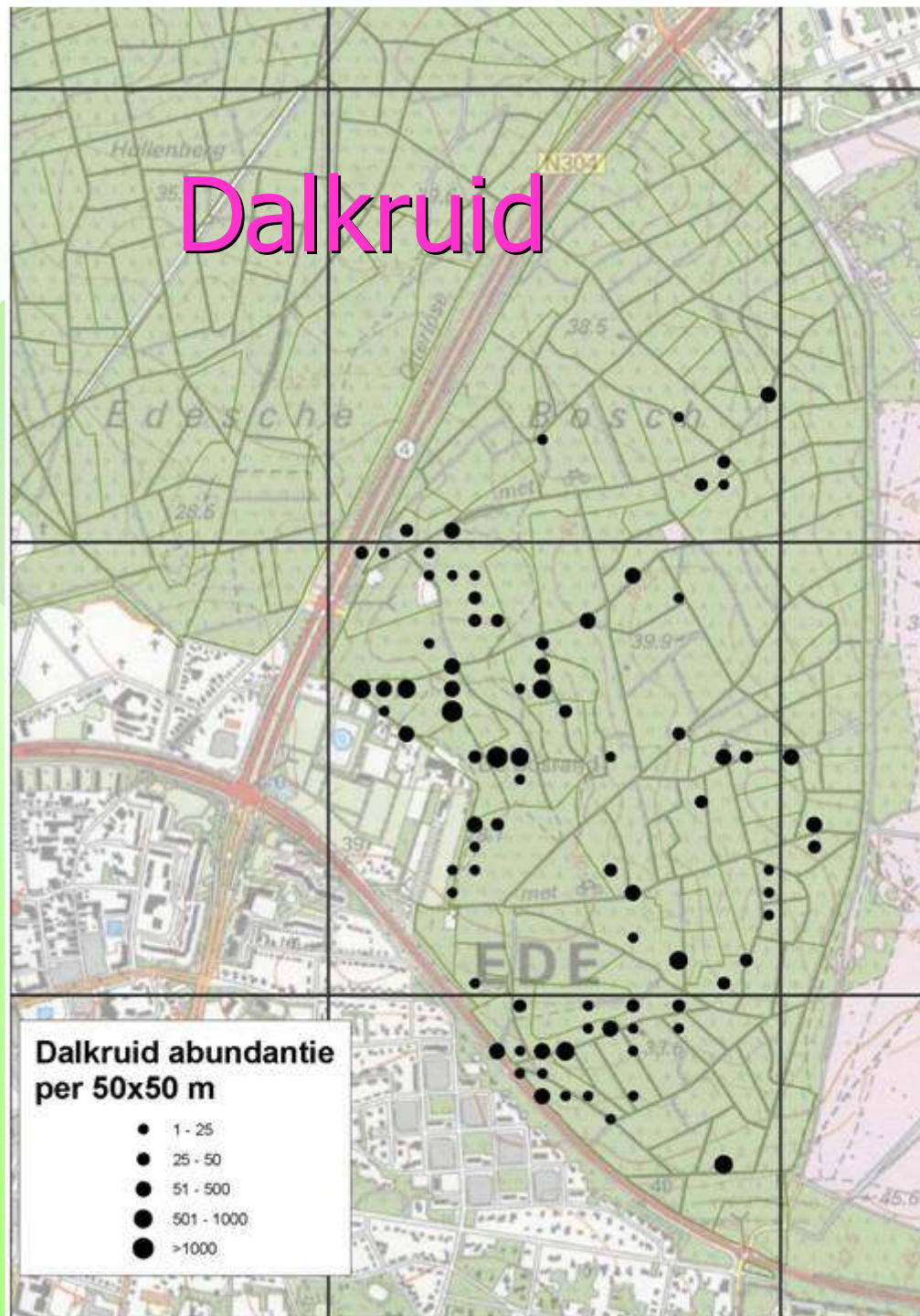
Bosanemoon Edese Bos Oost

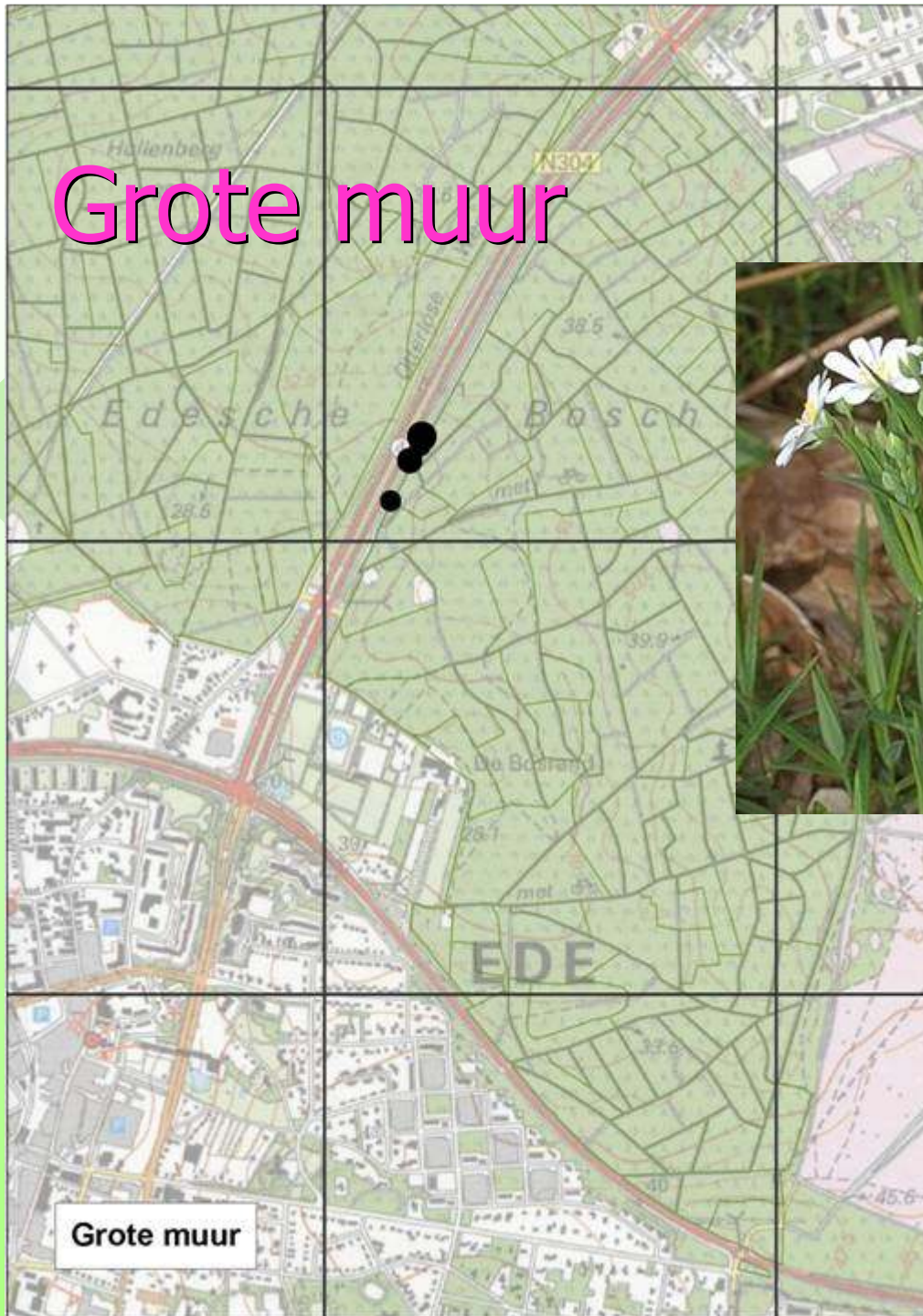
Brede wespenorchis Edese bos 2006

Dalkruid

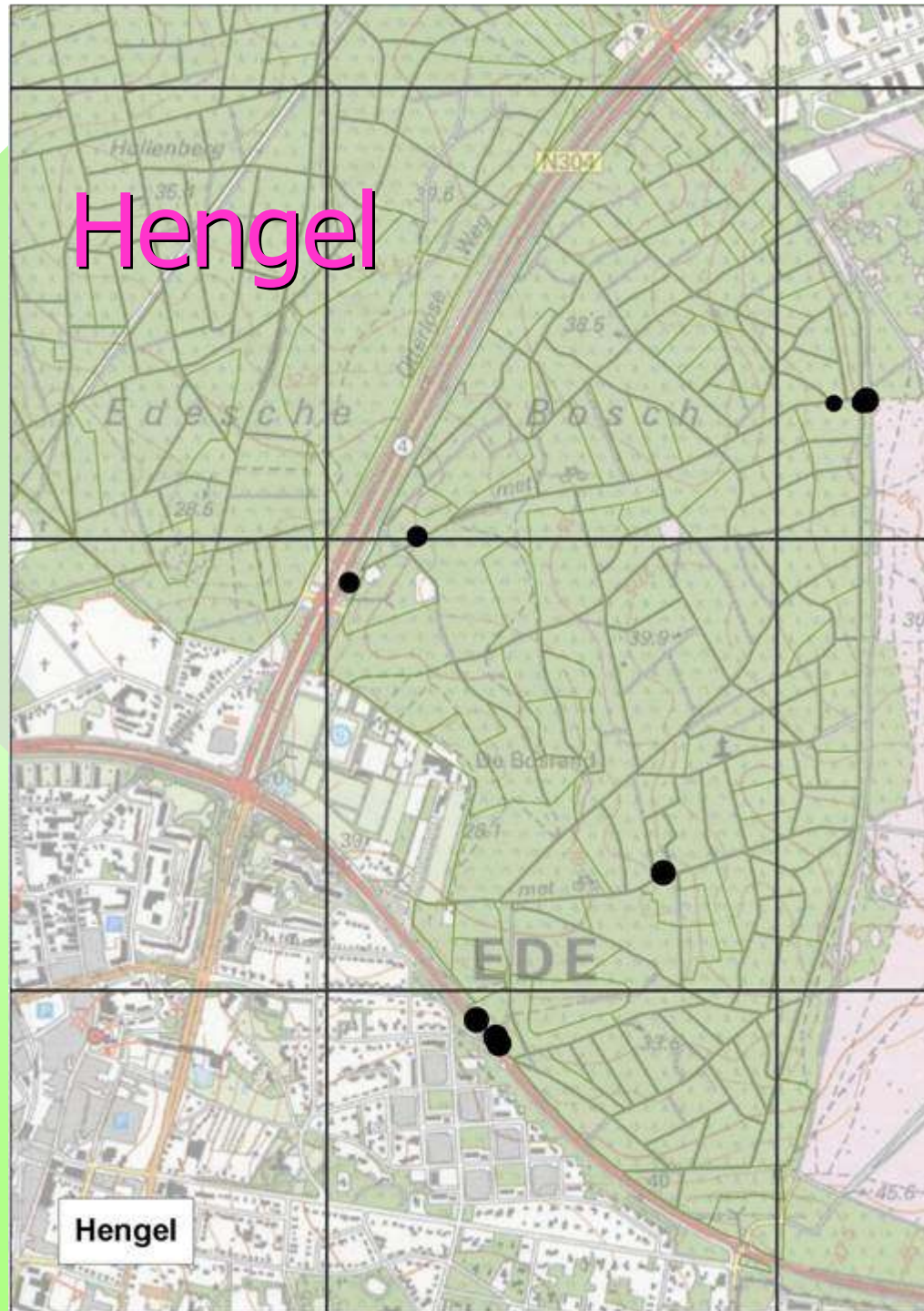
Grote muur

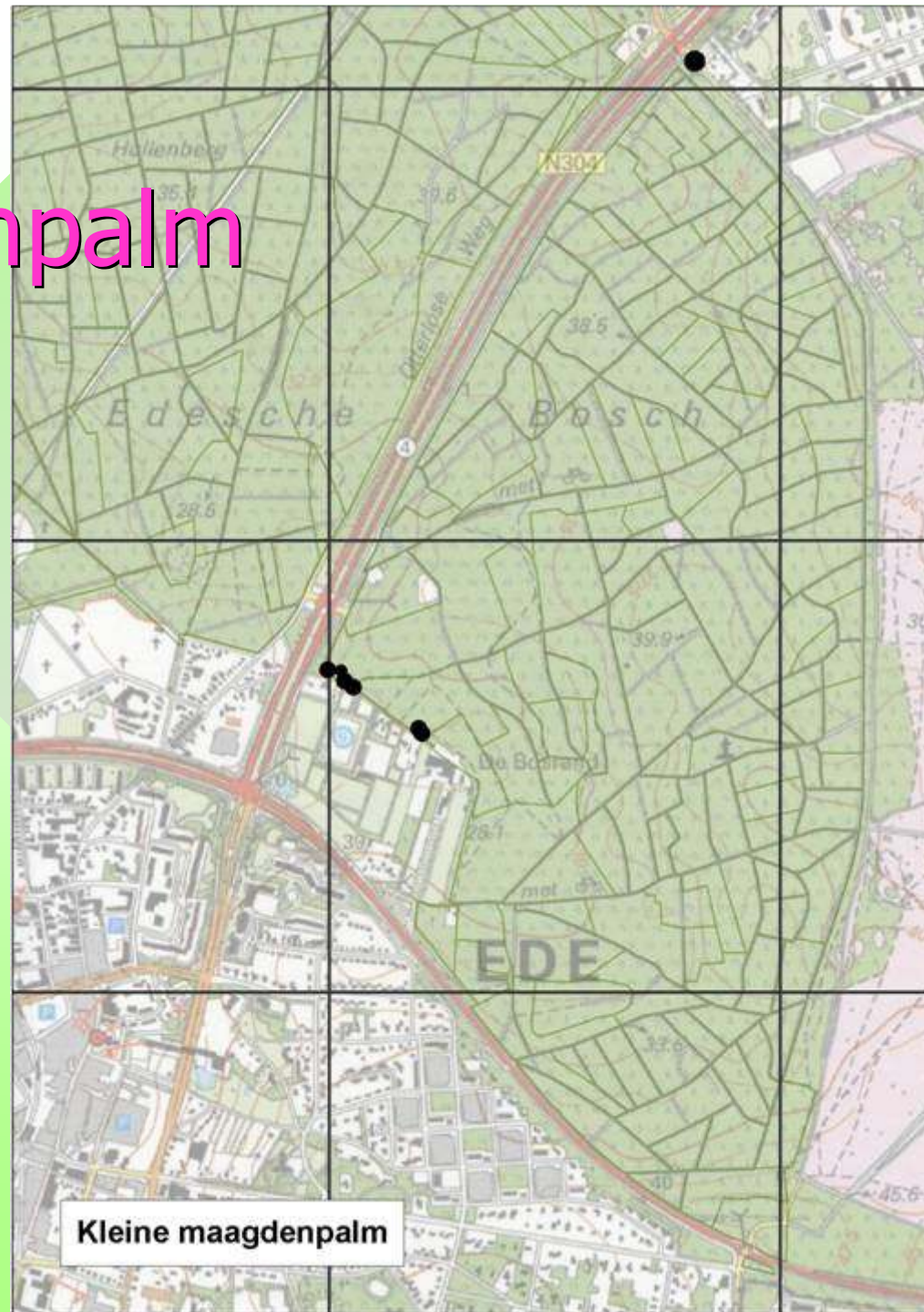
Gewone salomonszegel

Hengel

Maagdenpalm

Profiterende bossoorten NL

- **Koudeminnende bossoorten**
- **Kleine keverorchis**
- **Dennenorchis**
- **Linnaeusklokje**
- **Besdragende soorten in tuinen:**
Hulst, Taxus
- **Soorten van donkere bossen: klimop, gele dovenetel**
- **Tuinplanten**

Eindconclusie

- Bossen zijn interessanter voor planten dan wordt gedacht (bijzondere bosplanten)
- Met extra inspanningen en aandacht uitbreiding bijzondere bosplanten mogelijk (paden, maken zomen, corridors, zomen)
- Het is interessant hoe bosplanten zich ontwikkelen (klimaatverandering)
- Kartering bosplanten van belang

Mogelijkheden

- FLORON projecten (BSP)
www.floron.nl **Planten op de kaart!**
- Vrijwilligers het bos insturen
- Meer aandacht voor bosplanten

Hotspots bedreigde soorten in Nederland

ERROR: undefined
OFFENDING COMMAND: 4n8.06

STACK:

14.33